

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Ректори Донишгоҳи давлатии
омузгории Тоҷикистон ба номи
С.Айнӣ, доктори илмҳои таърих,
профессор

А. Ибодуллозода

« 13. 12 2022 »

ХУЛОСАИ

Донишгоҳи давлатии омузгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ

Диссертасияи унвончуи кафедраи фалсафа ва фарҳангшиносии Донишгоҳи давлатии омузгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ-Қосимов Курбонали Абдусаматович дар мавзӯи “Муътазила ва фалсафаи ақлгароии он (таҳлили таърихӣ-фалсафӣ)”, ки барои дарёфти дараҷаи номзади илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.03. – Таърихи фалсафа дар кафедраи мазкур омода гардидааст.

Ҷаласаи васеи Шӯрои олимони Донишгоҳи давлатии омузгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ, дар асоси хулосаи кафедраи фалсафа ва тақризи муқарризони расмӣ таъйиншуда, диссертасияи Қосимов Курбонали Абдусаматовичро муҳокимаю баррасӣ намуда, хулосаи зеринро қабул кард:

Диссертасия, қори илмӣ комилу анҷомёфта буда, дорои арзиш ва аҳамияти назарӣю амалӣ ва навгонии илмӣ мебошад. Муаллиф пажӯҳиши васеъ ва муфассалеро анҷом додааст, ки дар натиҷаи он қор дар сатҳи хуби илмӣ таҳия гардидааст.

Муаллиф, дар рафти тадқиқоти илмӣ ва таҳияи диссертасия аз усул ва равишҳои маъмули илмҳои ҷомеашиносӣ истифода намуда, масъалаҳои ҷаҳонишавӣ ва равандҳои иҷтимоӣ-фарҳангӣ дар ҷомеаи Тоҷикистонро мавриди таҳқиқ қарор дода, натиҷаҳои назарраси илмиро ба даст овардааст. Гуфтаи ҷоиз аст, ки диссертасия бо методологияи дурусти илмӣ таҳия гардида, дорои арзиши баланди илмию методологӣ мебошад. Мафҳумҳои асосии таҳқиқот – ҷаҳонишавӣ, раванди иҷтимоӣ-фарҳангӣ, таъсири ҷаҳонишавӣ, тағйирёбии фазои иҷтимоӣ- фарҳангӣ, инкишоф, ҷомеаи тоҷикистонӣ, ҷомеаи ҷаҳонӣ, арзишҳо, ҷустуҷӯ, модели миллӣ, таназул ва ғайра, Ба ҳисоб мераванд.

Дар диссертасия, муаллиф аз методҳои назариявӣ ва амалии донишҳои илмӣ, аз ҷумла мушоҳида, муқоиса, санҷиш, таҳлил ва таркиб, қорқарди мавод, усули герменевтикӣ, аксиологӣ ҷамъбастаномӣ, воқеъбинӣ, илмият, мантиқият, таърихият ва ҳамчунин, аз усулҳои умумиилмӣ таҳлил, таркиб, таҷрид, индуксия, дедуксия, умумиятдиҳӣ низ ба таври васеъ истифода намудааст.

Мақсад ва вазифаҳои кори тадқиқотӣ мувофиқ ба талабот муайян гардида, ҳамоҳанг бо объект ва предмет, наwgониҳо ва нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда мебошанд.

Муаллиф дар раванди таҳқиқи илмӣ иштироки фаъол намудааст. Ҳамчунин, ҳангоми муайян намудани мақсадҳои асосӣ, тадқиқотҳои назариявӣ бадастоварда ва роҳҳои ҳалли натиҷаю хулосавии он иштирокчӣ ва саҳмгузор мебошад. Мақолаҳои илмӣ, ки дар маҷаллаҳои тақризшаванда оид ба мавзӯи таҳқиқотӣ, аз ҷониби муаллифи диссертатсия ба ҷоп расонида шудаанд, ҷанбаҳои муҳимтарини диссертатсияро инъикос менамоянд.

Ҷанбаи назариявӣ амалӣ ва навоари кор дар он зоҳир мегардад, ки дар он кӯшиш карда шудааст, то дар асоси таҳлили маводи муътамади мавҷуда, таҳлили ҳолати таҳқиқоти масъалаи воқеият дар фалсафаи иҷтимоӣ ва таъсири ҷаҳонишавӣ ба равандҳои иҷтимоӣ-фарҳангӣ дар ҷомеаи Тоҷикистон ба миён омадаро анҷом диҳад. Дар рисола ба масъалаҳои меҳварӣ, ки чун навоарӣ эътироф мегардад, тавачҷуҳи ҷиддӣ равона гардидааст. Навоари таҳқиқоти мазкурро мухтасаран метавон чунин баён намуд:

- бори аввал, дар илмҳои фалсафии ватанӣ масъалаи таъсири “Муътазила ва фалсафаи ақлгароии он (таҳлили таърихӣ-фалсафӣ)” дар ҷомеаи Тоҷикистон мавриди омӯзиш қарор гирифтааст;

- равишҳои асосии назариявӣ ва методологӣ оид ба омӯзиши ҷаҳонишавӣ, ки заминаи муосири концептуалии онро ташкил медиҳанд, таҳлил ва баррасӣ гардида, дар заминаи онҳо моҳият, хусусият ва инчунин, омилҳои зуҳури раванди ҷаҳонишавӣ нишон дода шудаанд;

- шароит ва омилҳои ташаккули муҳити иҷтимоӣ фарҳангӣ вобаста ба равандҳои ҷаҳонишавӣ, ки дар ибтидои асри XXI ба як падидаи умумисайёравӣ табдил ёфтааст, таҳқиқ шудаанд. Асоснок гардид, ки ҳамгироии байналмилалӣ соҳаҳои иҷтимоӣ фарҳангии ҳастии инсон омилӣ бунёдии ҷаҳонишавии фазои олам мебошад;

Натиҷаҳои бадастоварда ва хулосаҳои ҷамъбастшудаи диссертатсияро низ метавон дорои арзиши баланди илмӣ ва амалӣ арзёбӣ намуда, онҳоро барои иҷрои тадқиқотҳои илмӣ дар соҳаи фалсафаи иҷтимоӣ, фарҳангшиносӣ, ҷомеашиносӣ ва ахлоқ, инчунин, ҳангоми таҳия кардани маҷмуаҳои таълимӣ-методӣ, тавсияҳои илмӣ-методӣ ва курси мухтасари лексияҳо оид ба фалсафаи иҷтимоӣ, фалсафаи илм ва дигар илмҳои ҷомеашиносӣ тавсия намуд.

Илова бар ин, маводи таҳқиқшуда, натиҷа ва хулосаҳои бадастомадаро ҳангоми хондани курсҳои махсус ва тадриси фанни фалсафаи иҷтимоӣ тоҷик низ истифода намуд.

Автореферат ва мақолаҳои нашрнамудаи муаллиф моҳияти диссертатсияро фаро гирифта, ба он ҳамоҳанг карда шудаанд.

Мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои тақризшаванда ҷоп шудаанд:

1. Қосимов Қ.А. Шароити таърихӣ ва иҷтимоии пайдоиши муътазила// Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. – Душанбе, 2021. №2 (2). – С. 47-53. ISSN2710-4672

2. Қосимов Қ.А. Тамоюли метафизикӣ ва табиатшиносии муътазила ва маърифати ақлонии онҳо//Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ/ – Душанбе, 2021. №3-4 (3-4) – С. 49-55. ISSN2710-4672.

3. Қосимов Қ.А. Сарчашмаҳои ғоявии фалсафаи ақлгароии муътазилия //Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. – Душанбе, 2021. №4. – С. 175-181. ISSN 0235 – 005X.

4. Қосимов Қ.А. Масъалаи инсон, ақл ва иродаи ӯ дар таълимоти Муътазила //Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. – Душанбе, 2022. №4. – С. 150-154. ISSN 0235 – 005X.

5. Қосимов Қ.А. Усулҳои бунёдии ақлгароии муътазила //Паёми филиали Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В. Ломоносов дар шаҳри Душанбе. – Душанбе, 2022. Т2, №1 (21). – С. 132-142. ISSN 2709 – 6246.

Саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар он аст, ки ӯ тавонистааст, мавзӯи мубрами ҷомеаи муосирро интихоб, мақсад ва вазифаҳои муайян, объект ва предмети таҳқиқоти худро бо услуби дурустии илмӣ мушаххасу мукаммал намояд. Ҷамҷунин, маводи зиёди илмиро таҳлилу муқоиса намуда, хулосаҳои арзишмандии илмӣ пешниҳод намояд.

Муаллифи диссертатсия мафҳум ва моҳияти “муътазила”-ро дар маҷмӯъ ва ҷаҳонишавии фазои илмии дар шакли мушаххас баррасӣ намуда, раванди сайёравии универсаликунонии самтҳои арзишии умумиинсонӣ, талаботҳои маънавӣ-ахлоқӣ, амалияҳои иҷтимоӣ рафторӣ, раванди коммуникатсионии ҷаҳонӣ, густариши омилҳои асосии ташаккули муҳити иҷтимоӣ-фарҳангӣ дар ҷаҳони муосир, таъсири навоариҳо ба муҳити фарҳанги миллии тоҷикон, масоили ҳифзи анъанаҳои ақлонӣ, ҳифзи фазои фарҳангӣ, менталитет, хислати миллии, хотираи таърихӣ, анъанаҳои диниву миллии, рамзҳо ва ғайраро бо маҳорати баландии илмӣ таҳлил намудааст.

Номи мавзӯ, сохтор ва таркиби диссертатсия бо шиносномаи ихтисоси 09.00.03-Таърихи фалсафа мувофиқ буда, бо “Номгуи самтҳои афзалиятноки рушди илм, техника ва технология дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2015-2020”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 4 декабри соли 2014, №765 тасдиқ шудааст, алоқамандии зич дорад.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи Қосимов Қурбонали Абдусаматович дар мавзӯи «Муътазила ва фалсафаи ақлгароии он (таҳлили таърихӣ-фалсафӣ)» аз рӯи мазмуну мундариҷа бо ихтисоси 09.00.03-Таърихи фалсафа пурра мувофиқат менамояд. Мақолаҳои ҷопнамудаи муаллиф ва автореферати диссертатсия мухтавои асосии таҳқиқотро инъикос

менамоянд. Диссертатсияи мазкур аз рӯи сохтори худ ба талаботи муқаррарнамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад. Хулоса, диссертатсия кори илмӣ комилу анҷомёфта мебошад.

Қарор қабул карда шуд:

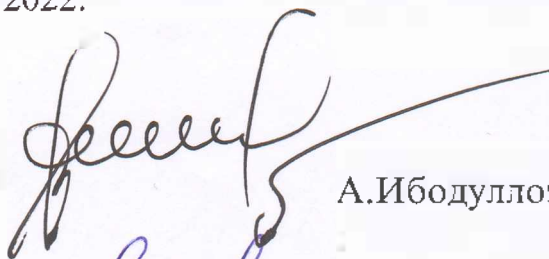
1. Диссертатсияи Қосимов Курбонали Абдусаматович дар мавзӯи «Муътазила ва фалсафаи ақлгароии он (таҳлили таърихӣ-фалсафӣ)» аз рӯи мазмуну мундариҷа бо ихтисоси 09.00.03-Таърихи фалсафа ҷавобгӯ буда, барои ҳимоя дар Шурои диссертатсионии 6D.KOA-029 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон пешниҳод карда шавад.

Хулосаи мазкур, дар маҷлиси васеи Шурои олимони Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни 09-уми декабри соли 2022 қабул гардид.

Дар ҷаласаи ҷиҳати пешниҳоди диссертатсияи Қосимов Курбонали Абдусаматович дар мавзӯи «Муътазила ва фалсафаи ақлгароии он (таҳлили таърихӣ-фалсафӣ)» аз рӯи мазмуну мундариҷа бо ихтисоси 09.00.03-Таърихи фалсафа, барои ҳимоя дар Шурои диссертатсионии 6D.KOA-029 33 нафар иштирок карданд.

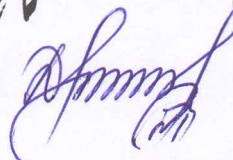
Натиҷаи овоздиҳӣ: тарафдор – 33 нафар; зид - нест, бетараф - нест. Суратчаласаи № 4/5.3(6) аз 09.12.2022.

Раиси Шурои олимони
ДДОТ ба номи Садриддин Айни
д.и.т., профессор

А.Ибодуллозода

Котиби Шурои олимони
ДДОТ ба номи Садриддин Айни

Д.Бердиёров

Муқарриз,
д.и.ф, профессори кафедраи фалсафа ва
фарҳангшиносии ДДОТ
ба номи Садриддин Айни

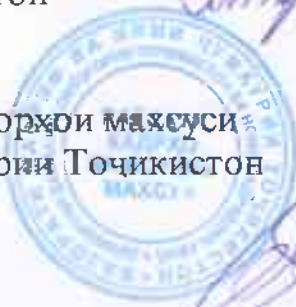
Б.Самиев

Муқарриз,
дотсенти кафедраи таърихи фалсафа ва
фалсафаи иҷтимоии
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Ш.Амирхон

Сардори шӯбаи кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон
ба номи Садриддин Айни

А.Мустафозода